

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 26/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Vladislavom Sisákom, advokátom, Skladná 14, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Rožňava sp. zn. 6C/121/2022 z 26. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. decembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu č. k. 6C/121/2022-123 z 26. septembra 2023. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že mesto [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „navrhovateľ“) sa návrhom z 25. novembra 2022 domáhalo nariadenia neodkladného opatrenia spočívajúceho v povinnosti odporcov (sťažovateľov) zdržať sa nakladania s niekoľkými nehnuteľnosťami nachádzajúcimi sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] a zapísanými na liste vlastníctva č. [REDAKOVANÉ] a č. [REDAKOVANÉ]. Okresný súd uznesením č. k. 6C/121/2022-28 zo 16. decembra 2022 návrhu vyhovel a navrhovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Následne okresný súd uznesením č. k. 6C/121/2022-58 z 24. mája 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom určil výšku náhrady trov konania navrhovateľa sumou 259,12 eur a odporcov (sťažovateľov) zaviazal povinnosťou zaplatiť ich do rúk právneho zástupcu navrhovateľa.

Sťažovatelia podali proti uzneseniu z 24. mája 2023 sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia nesúhlasia s obsahom uznesenia z 24. mája 2023 ani obsahom napadnutého uznesenia, ktoré podľa ich názoru porušuje ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sú toho názoru, že mesto [REDAKOVANÉ] nemá nárok na náhradu trov právneho zastúpenia, keďže ako verejnoprávny subjekt disponuje osobitným právnym oddelením, ktorého úlohou je aj zastupovanie na súdoch, no napriek uvedenému sa nechalo zastupovať advokátkou v bežnej právnej veci. Trovy právneho zastúpenia teda nemožno považovať za účelné a v civilnom spore sú preto nekompensovateľné.

5. Arbitrárnosť napadnutého uznesenia má spočívať aj v tom, že okresný súd v bode 13 napadnutého uznesenia konštatoval, že navrhovateľ vystupoval vo veci samej ako subjekt súkromného práva. Napadnuté uznesenie neponúka odpoveď, z čoho konkrétne okresný súd vyvodzuje súkromnoprávnu povahu mesta [REDAKOVANÉ], preto nespĺňa ústavnú požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia ako súčasť práva na spravodlivý proces. Rovnako nedáva kvalifikované odpovede na sťažnosť podanú sťažovateľmi podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), obsahuje závažné právne a logické pochybenia a je preto arbitrárne a prekvapivé.

6. Sťažovatelia sú toho názoru, že bez ohľadu na to, ktorú z pôsobností mesto [REDAKOVANÉ] vykonávalo, stále zostáva verejnoprávnym subjektom a háji verejnoprávne záujmy. Sťažovatelia nepovažovali za potrebné odôvodňovať verejnoprávnu povahu mesta v sťažnosti proti uzneseniu z 24. mája 2023, keďže túto brali ako úplnú samozrejmosť. Poukázali na právnu teóriu, kde sa mesto uvádza ako základný príklad verejnoprávnej korporácie, ako náprotivok súkromnoprávných subjektov.

7. Podľa názoru sťažovateľov správne vyriešenie otázky týkajúcej sa verejnoprávnej povahy navrhovateľa je kľúčové pre zodpovedanie hlavnej otázky, či je nárok mesta [REDAKOVANÉ] na náhradu trov advokátky v súlade so zákonom a s ústavou. Sťažovatelia na podporu svojich právnych záverov poukazujú na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/03, kde sťažovateľ ako ústredný orgán štátnej správy namietal porušenie práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a záruku rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy tým, že mu ako úspešnej sporovej strane nebol priznaný nárok na náhradu trov konania pre neúčelnosť. Tento názor všeobecných súdov bol podrobený ústavnému prieskumu so záverom, že neporušuje označené práva. Sťažovatelia následne konštatovali, že myšlienku uvedeného nálezu sa nedarí pretaviť do konaní o ústavných sťažnostiach podávaných sťažovateľmi v obrátenom garde. Dôvodom neúspechu týchto ústavných sťažností je to, že z povahy veci nemožno namietat porušenie rovnakých základných práv. Sťažovatelia však uvedený prístup označujú za príliš formalistický a brániaci vyjasneniu otázky, ktorá je pre prax extrémne dôležitá. Chceli by preto motivovať ústavný súd, aby sa v prerokúvanej veci aspoň *obiter dictum* vyjadril k otázke náhrady trov konania verejnoprávných subjektov. Pre inšpiráciu poukazujú na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky, z ktorej vyplýva, že verejnoprávne subjekty sa síce smú nechať zastúpiť advokátom, ale náklady, ktoré sa na nich vynaložia, sa zásadne nekompensujú

v rámci náhrady trov konania. Výnimkou sú odborne náročné prípady alebo prípady, ktoré agendou prekračujú rámec agendy toho-ktorého verejnoprávneho subjektu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu o trovách konania. Okresný súd mal podľa sťažovateľov priznaním náhrady trov právneho zastúpenia postupovať svojvoľne, arbitrárne a nehospodárne, keďže podľa názoru sťažovateľov trovy neboli účelne vynaložené vzhľadom na skutočnosť, že navrhovateľ disponuje vlastným právnym oddelením. Sťažovatelia považujú napadnuté uznesenie za nedostatočne odôvodnené, pričom okresný súd dostatočným spôsobom nevysvetlil, na základe čoho považoval navrhovateľa za subjekt súkromnej povahy, a nie verejnoprávny subjekt.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach týkajúcich sa trov konania poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutie všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

10. Na druhej strane je aj rozhodovanie o náhrade trov integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

11. Podstata sťažnostnej argumentácie je založená na spochybňovaní samotného nároku navrhovateľa na náhradu trov právneho zastúpenia, pričom sťažovatelia poukazujú na rozhodnutia ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky, ako aj na skutočnosť, že navrhovateľ disponuje vlastným právnym oddelením. Ústavný súd však v danej súvislosti uvádza, že napadnuté uznesenie, ako aj uznesenie vyššieho súdneho úradníka, ktoré mu predchádzalo, sú procesnými rozhodnutiami o konkrétnej výške účelne vynaložených trov právneho zastúpenia. Samotný nárok na náhradu trov konania (vrátane trov právneho zastúpenia) bol navrhovateľovi priznaný už uznesením č. k. 6C/121/2022-28 zo 16. decembra 2022. Sťažovatelia toto rozhodnutie o nároku na náhradu trov nenapadli dostupnými prostriedkami právnej ochrany. Z uvedeného vyplýva, že medzi obsahom napadnutého uznesenia a podstatou sťažnostnej argumentácie absentuje príčinná súvislosť.

12. Nadväzujúc na námietku o údajne nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

13. Ústavný súd v okolnostiach prípadu po oboznámení sa s napadnutým uznesením, ako aj uznesením z 24. mája 2023, ktoré posudzoval vo vzájomnej súvislosti (IV. ÚS 350/09), nezistil žiadny dôvod na záver, že by okresný súd relevantné ustanovenia procesného predpisu a podzákonnej normy aplikoval ústavne nekonformným spôsobom v rozpore s právami vyplývajúcimi z označených článkov. Okresný súd odôvodnil, prečo jednotlivé namietané úkony právnej služby, ako aj náhradu hotových výdavkov považoval za trovy konania. Z odôvodnenia vyplýva, že v rozhodovacom procese skúmal splnenie normatívnych predpokladov vyžadovaných v § 251 CSP. Tu okresný súd uviedol konkrétne dôvody, na základe ktorých považoval uplatnené výdavky za účelne vynaložené trovy konania. Pri výdavkoch spojených so zastúpením strany advokátom sa považuje za všeobecne akceptovateľnú ich potreba v súvislosti s vedením sporu. Za účelné a odôvodnené sa bez pochybností považujú výdavky na odmenu advokáta za podania vo veci samej, podania realizované na výzvu súdu a za zastupovanie na pojednávaní (SEDLAČKO, F. In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAČOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 991.). Nie je vylúčená však ani ich korekcia súdom, ak by nebolo možné považovať jednotlivé výdavky za nevyhnutné na riadne uplatnenie alebo bránenie práva pred súdom, napr. pri zneužití práva na zastupovanie advokátom. To je však potrebné skúmať v každom prípade osobitne. Okresný súd skúmal aj toto kritérium, keďže namiesto uplatňovaných trov vo výške 1 322,50 eur priznal navrhovateľovi trovy vo výške 259,12 eur. Na tomto závere okresného súdu ústavný súd nepozoruje známky rozporu s rozhodovacou praxou, na ktorý by bolo potrebné reagovať sťažovateľmi požadovaným zásahom.

14. Ústavný súd zároveň nie je v pozícii, aby prehodnocoval rozhodnutia všeobecných súdov o účelnosti a hospodárnosti uplatnených či priznaných trov konania. Argumentácia sťažovateľov, ktorá ústavný súd stavia pred takéto rozhodnutie, nemôže byť v princípe úspešná, pretože ústavný súd nie je ďalšou akoby opravnou inštanciou vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov o výške trov konania. Úloha ústavného súdu je iná, a to identifikovanie extrémnych vybočení v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, nie naprávanie jednotlivých nesprávností.

15. Ústavný súd rozumie snahe sťažovateľov presadiť ich názor o potrebe odlišného posudzovania postavenia subjektov verejného práva oproti subjektom súkromného práva z hľadiska obsahu základného práva na právnu pomoc v zmysle naznačenom nimi odkazovaným nálezom vo veci

sp. zn. II. ÚS 78/03. Sťažovatelia zdôrazňujú potrebu skúmať, kto sa nechal v konaní zastúpiť advokátom s konzekvenciou, že ak ide o subjekt verejného práva disponujúci zamestnancami s právnickým vzdelaním, mohol sa v konaní zastupovať sám. Keďže ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti a sťažnostná argumentácia spočíva v spochybňovaní samotného nároku na náhradu trov konania, nie posúdenia účelnosti konkrétne vynaložených trov, ústavnému súdu po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia nezostalo iné, než len konštatovať, že okresný súd rešpektovaním predošlého právoplatného rozhodnutia, ktorým navrhovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, postupoval v súlade s aplikovateľnou právnou normou, preto sa nemohol dopustiť ústavou zakázanej svojvôle, a tým aj porušenia ústavou zaručených práv, ktoré sťažovatelia označili v ústavnej sťažnosti.

16. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom okresného súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2024

Libor Duľa
predseda senátu